DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2025.34.11
УДК 378.016-051:793.3

Максименко Віра Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри музичної педагогіки та хореографії,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
https://orcid.org/0000-0002-2265-8781
Савченко Лілія Олександрівна,
старший викладач кафедри хореографії,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
https://orcid.org/0009-0008-5927-9305
Сірякова Ганна Вікторівна,
старший викладач кафедри музичної педагогіки та хореографії,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
https://orcid.org/0000-0003-2907-9341

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОЕТАПНОГО ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті розглядається проблема підготовки майбутніх викладачів хореографії до здійснення професійно-хореографічної діяльності і до формування у них художньо-творчого досвіду як цілісного, складного, неперервного і поетапного процесу. Розроблено структурно-функціональну модель поетапного формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки, а також описано її взаємоузгоджені складники та підходи. Також обґрунтовано структуру формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії як сукупність взаємопов’язаних компонентів: мотиваційного, емоційного, когнітивного і рефлексивного, що доповнюють теорію мистецько-педагогічної освіти.

Ключові слова: *структурно-функціональна модель, майбутні викладачі хореографії, поетапне формування художньо-творчого досвіду.*

Вступ. Трансформації світового освітнього простору зумовлюють нові тенденції розвитку мистецько-хореографічної освіти та потребують створення інновацій у художньо-творчій діяльності. Для подальшої самореалізації в царині хореографічного мистецтва педагог має бути творчим, креативним, активним, вміти сприймати прекрасне та цінувати його, формувати власний погляд, реалізовувати поставлені цілі, усвідомлено оцінювати результати власної творчої діяльності. Здобутий досвід в умовах фахової підготовки студентів-хореографів сприяє успішній адаптації до суспільних змін та надає впевненості у майбутній професійній діяльності. З цих позицій актуалізується проблема накопичення художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії з його поетапним формуванням у навчальному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В теорії і практиці професійної освіти накопичений значний науковий доробок, який може слугувати підґрунтям щодо підготовки фахівців мистецької галузі загалом та хореографічної зокрема, де висвітлені проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців та їх адаптації до реальної професійної діяльності (В. Бобрицька, Н. Гузій, Н. Дем’яненко, І. Зязюн, О. Матвієнко, Г. Падалка, О. Рудницька, Н. Рідей, С. Сисоєва, Н. Титова, С. Толочко,

О. Хижна, О. Щолокова та ін.); окремі питання професійно-хореографічної підготовки і зокрема важливості застосування студентами художньо-творчого досвіду (Л. Андрощук, Т. Благова, К. Василенко, О. Голдрич, Є. Зайцев, С. Забредовський, В. Камін, Ю. Колесниченко, С. Лавриненко, С. Легка, В. Литвиненко, О. Мартиненко, О. Мерлянова, М. Погребняк, Р. Павленко, О. Пархоменко, О. Плахотнюк, О. Реброва, Т. Сердюк, Ю. Ростовська, Л. Цветкова, О. Філімонова, О. Чепалов та ін.). Між тим, на наш погляд, потребує грантового вивчення структура художньо-творчого досвіду з можливістю її моделювання для процесу фахової підготовки майбутніх викладачів хореографії.

Метою статті є розроблення та обґрунтування. структурно-функціональної моделі поетапного формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення навчання студентів– хореографів знаходиться у прямій залежності від орієнтації на професію викладача, а також від розробки ефективної моделі їх підготовки. На думку В. Кременя, велике значення має розвиток університетської освіти, яка забезпечує майбутнє шляхом формування нового покоління професіоналів або іншими словами виробляє високоякісний людський (освіта, здоров'я) та соціальний (культура, загальні цінності, сильне громадянське суспільство) капітал [8, с. 17]. Визначення сутності будь-якого об'єкта є неможливим без розгляду його структури і особливостей функціонування. Таким чином, ефективним засобом проєктування процесу художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки виступає структурно-функціональна модель.

Термін «модель» (від лат. modulus – міра, еталон, аналог, зразок, макет) знайшов такі потрактування у вітчизняній науковій літературі: "умовна схема будь-якого процесу або об'єкта, що використовується у дослідженнях його представником" [4, с. 683]. У педагогіці модель розуміють як схему для пояснення і відображення якогось явища або процесу, що виконує певні функції: науково уявити стан існування та використання того чи іншого об'єкта для подальшого аналізу; можуть виступати теоретичним орієнтиром для подальшого конструювання певного об'єкта; дають змогу зробити складні явища доступними за рахунок їх наочного зображення.

У нашому дослідженні було спроєктовано структурно-функціональну модель формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії з метою уявити цілісність цього процесу з подальшим аналізом її компонентів та особливостями перебігу у навчанні здобувачів освіти. Під час розробки структурно-функціональної моделі ми керувалися думкою, що підготовка майбутніх викладачів хореографії до здійснення професійної діяльності на основі здобутого художньо-творчого досвіду є цілісним, складним, неперервним і поетапним процесом. Вона включає цільовий, методологічний, операційно-технологічний, критеріально-діагностичний та результативний компоненти (рис. 1.1).

Так, цільовий компонент виконує прогностичну функцію і обумовлює передбачуваний результат; він характеризується усвідомленням цілей і завдань формування художньо-творчого досвіду, що зумовлено соціальним замовленням суспільства на підготовку висококваліфікованих кадрів; визначає вимоги до художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії за Єдиним тарифно-кваліфікаційним довідником робіт та професій робітників (ЄТКД).

Методологічний компонент становить фундамент моделі і дає змогу виділити структурні та змістовні елементи, визначає методологічні засади формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії до професійно-хореографічної діяльності в освітньому процесі через педагогічні підходи і принципи, які можуть слугувати стратегічними освітніми орієнтирами у формуванні художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії. Враховуючи багатоаспектність хореографічно-педагогічної підготовки викладача хореографії, основними науково-педагогічними

підходами вважаємо: компетентнісний, аксіологічний, інноваційно-творчий, індивідуально-діяльнісний, комунікативний, культурологічний, акмеологічний. Розглянемо ці підходи детальніше.

Компетентнісний підхід акцентує увагу на результатах освіти; в процесі підготовки майбутніх викладачів хореографії він сприяє умінню застосовувати різні види, жанри та стилі хореографічного мистецтва. Професійна підготовка педагогів-хореографів є складним і довготривалим процесом, що вимагає не лише досконалого професійного оволодіння технічною майстерністю, а й засвоєння методик викладання дисциплін хореографічного циклу, формування загально-педагогічних та спеціальних умінь. Як зазначає О. Філімонова, професійна компетентність майбутнього хореографа – це інтегральне, цілісне утворення особистості фахівця, яке передбачає готовність людини здійснювати професійну діяльність на основі здобутих знань, умінь, навичок і професійно-особистісних якостей [14].

Цей підхід охоплює комплекс умінь і навичок для формування художньо-творчого досвіду, зокрема таких як організація творчого процесу, способи виконавських дій та розумових логічних операцій, а також застосування різних форм практичної діяльності. Він вимагає від хореографа розвинутого образного мислення, творчої уяви, вербальної та невербальної комунікативної діяльності, організаторських здібностей, виконавських, педагогічних і репетиційно-постановочних умінь, досконалого володіння танцювальною технікою, знання режисури та акторської майстерності, організації і проведення концертних виступів. Саме тому професійне становлення педагога-хореографа передбачає комплекс послідовної діяльності від здобуття теоретичних знань до створення на їх основі нових художньо-творчих проєктів. При цьому ритмічні, жанрові, стилістичні знання набувають статусу ключових хореографічних компетентностей.

Аксіологічний підхід спрямовує ціннісні орієнтації майбутніх викладачів хореографії, визначаючи загальне спрямування його інтересів; ієрархію індивідуальних переваг і взірців; цільову й мотиваційну програми; рівень домагань і престижних переваг. Він також надає можливість перетворити об'єктивні цінності мистецтва на особистісні духовні цінності. Його застосування передбачає формування у здобувачів-хореографів образного сприйняття світу, яке вони надалі передаватимуть своїм вихованцям у професійно-хореографічній діяльності – виконавській, педагогічний, просвітницькій тощо). На думку О. Щолокової, такий аспект застосування аксіологічного підходу створює підґрунтя для особистісного художньо-педагогічного світогляду, а також творчої педагогічної діяльності. Він визначає особистісну систему художньо-педагогічних цінностей і спрямовує діяльність викладача на постійний професійний саморозвиток. [18, с. 28].

Інноваційно-творчий підхід забезпечує успішність фахової підготовки здобувачів-хореографів та її організації, яка безпосередньо пов'язана із продуктивно-пошуковою активністю, впровадженням нових форм, методів та прийомів здійснення хореографічно-педагогічної діяльності. Творчість є постійним і природним супутником формування особистості. Під нею розуміють діяльність, результатом якої є створення індивідуально нового, неповторного, оригінального [11, с. 42]. Спрямованість на інноваційно-творчий підхід допомагає розкрити творчі здібності кожного здобувача, розкриває його здатність породжувати незвичайні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації.

Індивідуально-діяльнісний підхід спрямовує на цілеспрямований розвиток особистісних якостей майбутніх викладачів хореографії на заняттях при опануванні професійно орієнтованих мистецьких дисциплін завдяки оволодінню закладеними у творах мистецтва художніми образами, розвиток його виконавських і хореографічно-педагогічних здібностей. Провідною стає позиція І. Беха, який, актуалізуючи цей підхід у мистецькій творчості, принципового значення у пізнанні мистецтва надає суб'єктній ролі людини в художньому пізнанні. Він зазначає, що злиття усвідомленого й індивідуального

в одне ціле; кожне враження як образ сприймання стає для творчої особистості органічним, індивідуальним, насиченим почуттям [2, с. 27].

Ефективність ідей індивідуально-діяльнісного підходу для вдосконалення хореографічної підготовки залежить від його основних завдань, а саме: сприяти розвитку індивідуально пізнавальних здібностей кожного здобувача; максимально використовувати індивідуальний хореографічний досвід особистості. Його застосування у фаховій підготовці майбутніх викладачів хореографії ґрунтується на урахуванні змісту мистецьких дисциплін з опорою на специфіку хореографічної діяльності.

Комунікативний підхід передбачає створення між викладачем і здобувачами творчого контакту в процесі спілкування та коли партнери в діяльності обмінюються рівноцінною інформацією і знаходять цікаві ідеї. У здобувачів поступово формуються комунікативні вміння – комплекс дій, які базуються на теоретичній і практичній підготовленості. Оволодіння «мовою» танцю, формування у здобувачів здатності через контакт та експериментування зі своїм тілом переходити до контакту з іншими танцівниками стає ефективним шляхом для розвитку комунікативних якостей майбутніх викладачів хореографії. Найкращі можливості для цього забезпечують парні або групові танці, в яких встановлюється дуже тісний невербальний емоційний зв'язок між партнерами.

Культурологічний підхід спрямований на осмислення закономірного характеру взаємозв'язку хореографії з іншими видами мистецтва і загалом художньої культури, їх ізоморфної тотожності; він також передбачає врахування реалій сьогодення стосовно збільшення сфер діяльності педагога-хореографа. В системі фахової підготовки здобувачів його можна застосовувати на двох рівнях: по-перше, на рівні загальнотеоретичного знання про феномен хореографії як виду мистецтва, її розвитку в історичному вимірі, типологічних особливостей танцювальних жанрів у різних національних культурах тощо; по-друге, на рівні внутрішнього мистецько-педагогічного знання, яке надає можливість у межах вивчення мистецьких дисциплін аналізувати культурологічні проблеми (наприклад, характеризувати хореографічні твори з позицій їх професійного розвитку, виявляти засоби художньої виразності, виявляти творчий метод балетмейстера або хореографа). На погляд О. Щолокової, завдяки цьому підходу, в освітньому процесі зберігаються культурно-історичні та етно-соціальні цінності, а також формуються особистісні компетенції, які містять інтелектуальну, емоційну і моральну складові [17, с. 26-27].

Акмеологічний підхід в діяльності майбутніх викладачів-хореографів створює основу для поступового і послідовного саморозвитку, а також творчо-продуктивної самореалізації фахівця і професіонала. Шлях до його майстерності прокладається через постійний акмеологічний розвиток у професійно-хореографічній діяльності, важливою умовою якого є підготовка до професійної творчості, тобто створення нових еталонів, завдань і методів навчання.

Отже, в контексті проблематики нашого дослідження положення компетентнісного, аксіологічного, інноваційно-творчого, індивідуально-діяльнісного, культурологічного і акмеологічного підходів є взаємозумовленими, але останній, на нашу думку, стає системотвірним.

Узагальнюючи викладене стосовно змісту *науково-педагогічних підходів*, які слугують стратегічними освітніми орієнтирами у формуванні художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії, можемо зробити висновок, що їх реалізація уможливлюється завдяки дотриманню провідних для нашого дослідження *педагогічних принципів*.

Одним із найважливіших для формування художньо-творчого досвіду здобувачів-хореографів вважаємо застосування *принципу творчої активності і самостійності*. У цьому плані цікавою є позиція академіка В. Кременя, який вважає, що сучасна успішна особистість, як складна, відкрита, дисипативна система, має неперервно вдосконалюватися, саморозвиватися упродовж всього життя. Такий поступ можна

схематизувати трикутником, кутами якого є творчість, освіта та обдарованість [9, с. 312].

Наукові розвідки Д. Цехановської стосуються дослідження впливу сукупних чинників на формування готовності викладача розвивати у студентів здатність до саморозвитку. Вона досліджує ставлення викладача і студентів до процесу навчання. Увага приділяється такій рисі викладача як відповідальність за ефективність діяльності і розуміння студентів, завдяки чому досягається бажаний результат. Для студентів важливим стає їх ставлення до власного розвитку [19].

Таким чином, ефективно спланована й організована самоосвітня діяльність здобувачів з виконання навчальних завдань не має бути самоціллю. Її мета набагато вища і пов'язана із формуванням самостійності як особистісної якості здобувача, без якої фахівець не може працювати ефективно.

Принцип єдності художньої інтерпретації і техніки виконання спирається на виконавську діяльність здобувачі-хореографів, оскільки вона є важливою складовою їх фахової підготовки. За визначенням дослідниці С. Легкої, виконавську техніку можна інтерпретувати як інтегровану професійну якість, що формується на основі закономірностей функціонування анатомо-фізіологічного апарату танцівника, володіння ним комплексом різноманітних навичок танцювання, психічної саморегуляції виконавських творчих процесів, методичної компетентності щодо її формування і розвитку, забезпечуючи тим самим достатній рівень художньої інтерпретації хореографічних творів. На думку вченої, манера руху танцівника визначається загальною і виконавською культурою, яка без точного вишколу не може бути вихована, як і досконала техніка руху без відповідної сценічної культури [10, с. 17].

Водночас, технічна підготовленість виконавців, за словами О. Голдрича, сформованість рухового апарату, засвоєння методики виконання рухів, розвиток акторських здібностей – все це дає можливість без напруження передавати на сцені яскраву палітру хореографічних композицій, які відповідають технічним можливостям, сприяють розвиткові свідомого і чуттєвого виконання, моторної пам'яті виконавця. За словами автора, життя в танці – це життя в художньо-пластичному образі, засобами якого виконавець виражає ідеї автора [5, с. 131].

Принцип співвідношення способів пізнання заснований на емоційних враженнях. Безумовно, підготовка майбутнього викладача хореографії передбачає накопичення певних знань, при цьому збільшення їх обсягу, як правило, супроводжується серйозними змінами у розвиткові особистості.

Сприймання хореографічних творів, створення танцювальних композицій передбачає наявність у балетмейстера значного обсягу знань і досвіду, тому показники ґрунтовності та системності не лише розкривають їх якість, а й стають суттєвою умовою результативності творчої балетмейстерської діяльності. Пояснення О. Дубасенюк розширює розуміння згаданих характеристик: якість знань визначається повнотою, яка свідчить про обсяг знань щодо об'єкта, який вивчається; глибиною – сукупністю усвідомлених зв'язків і відношень між знаннями; системністю – усвідомленням складу певної сукупності знань у структурі наукової теорії тощо. Щодо системності здобутих знань, то вона характеризується наявністю у свідомості структурно-функціональних зв'язків між їх різноманітними елементами [7, с. 125].

Мистецько-педагогічна підготовка майбутніх викладачів хореографії є важливим показником їх теоретичної обізнаності. Готовність майбутніх викладачів хореографії до професійно-хореографічної діяльності передбачає його різнобічну освіченість, наявність постановочної та виконавської культури, обізнаність із суміжними сферами мистецтва, професійну компетентність, багатство емоційного світу. Тому науковці постійно підкреслюють, що завдяки специфіці художнього пізнання значну роль у перетворенні об'єктивних знань у особистісні відіграє їх емоційне забарвлення. Тому важливо на заняттях з хореографії використовувати більш ширший діапазон повідомлень хореографічно-історичного та хореографічно-теоретичного направлення, збагачувати

здобувачів розгорнутими системами уявлень і понять, пов'язаних з конкретним естетично забарвленим матеріалом.

Принцип системності та послідовності демонструє внутрішні та зовнішні міжпредметні зв'язки з професійно орієнтованими мистецькими дисциплінами, забезпечує поетапність засвоєння знань, а також формування умінь і навичок у майбутніх викладачів хореографії. Визначальну роль у мистецько-педагогічній підготовці майбутнього викладача відіграє методика, яка, ґрунтуючись на психолого-педагогічних та професійно орієнтованих мистецьких дисциплінах, інтегрує і поглиблює знання з цих дисциплін, переводить їх у практичну площину [12, с. 5].

У процесі професійно-хореографічної діяльності постійний пошук і реалізація нових ідей набуває особливого значення. На етапі генерації ідей відбувається накопичення інформації та змінюється підхід до її аналізу. Кінцевий успіх діяльності прямо залежить від швидкості мислення одного здобувача або групи здобувачів, які працюють над його досягненням. Точність мислення – це завжди вибір адекватного рішення, що відповідає умовам творчого завдання.

Принцип набуття неперервності художньо-творчого досвіду передбачає поєднання кожного нового елементу навчання з попереднім. Формування такого досвіду здобувачів-хореографів в процесі фахової підготовки має бути динамічним процесом, який потребує від здобувачів не тільки накопичення нових знань і умінь, але й доповнення здобутих знань новими, їх осмислення, трансформації та реалізації. Коли здобувачі включаються в хореографічну діяльність, на основі якої здійснюється пізнання художнього світу, названі дії відбуваються постійно, неперервно змінюючи один одного.

Набуття художньо-творчого досвіду в системі хореографічної освіти передбачає різноманітні форми організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, серед яких важливого значення набуває самоосвітня та дослідницька діяльність, написання курсових робіт, рефератів, доповідей. Виконання таких робіт розширює науковий світогляд здобувача, навички інформаційного пошуку та формує його переконання, здатність до аналізу, тренує пам'ять, сприяє розвитку самостійного мислення тощо.

Принцип поєднання традицій і новаторства передбачає, що для ефективності педагогічного процесу в навчанні хореографії особливу увагу необхідно приділяти збереженню культурної спадщини народу і його традицій, а також педагогічного досвіду. Традиція і новаторство в педагогіці – діалектично взаємопов'язані категорії, які визначають процес розвитку педагогічної теорії та практики. На думку С. Гончаренка, традиція – це те, що прийдешнє покоління переймає зі створеного попереднім поколінням, що заслуговує збереження. Саме традиція забезпечує неперервність педагогічної творчості, її наступність, без якої педагогіка не може існувати. Традиція не є сталим поняттям, адже її існування підкріплюється тим, що вона проходить крізь фільтри нашої свідомості. Саме тому поняття нашої традиції водночас і динамічне, і суб'єктивне, оскільки основними його чинниками є ми самі, наші судження, реакції, оцінки, ставлення до минулого, наше трактування цінного й скороминущого в історичних здобутках [6, с. 333].

Звісно, деякі традиції, які не сприймаються новими поколіннями, зникають, але переважна більшість з них оновлюється. Саме цей оновлений вигляд є запорукою стійкості і продовження їх життя. Досить часто забута традиція набуває нового трактування, підтверджуючи цим явище оновлення, прогресу, розвитку історії по спіралі. Опора на усталені передові традиції мистецько-педагогічної підготовки майбутніх викладачів хореографії, їх оновлення на базі сучасних підходів дасть змогу забезпечити навчання фахівців, здатних плідно працювати в умовах євроінтеграційних викликів.

Натомість зміни, які вносять щось нове в усталені традиції, прийнято називати інноваціями. У педагогіці інновації розглядаються як якісно нові зміни, метою яких є оптимізація й розвиток освіти. Тому С. Гончаренко зауважує, що між традиціями і новаторством виникає діалектичний взаємозв'язок, але потрібно розуміти, що не все нове

в педагогіці є новаторським, тому варто навчитися розрізняти модне і дійсно нове [6, с. 233].

Останнім часом, для поєднання традицій і новаторства популярними стають інформаційні та цифрові технології. Електронна музика і графіка, комп'ютерне моделювання рухів пов'язані з хореографією, але водночас і претендують на самостійність. Поєднання різноманітних виявів танцювальної культури – дуже важлива риса мультимедіа технологій, які приваблюють майбутніх балетмейстерів. Цифрові та інформаційні технології стають джерелом створення спеціальних світлових, шумових, костюмованих ефектів для усіх видів хореографічного мистецтва та музичної індустрії; вони представляють альтернативну сферу, яка по-новому відтворює танцювальну культуру і творить власне хореографічне мистецтво [14].

Принцип індивідуалізації та диференціації враховує фізіологічні особливості кожного здобувача, забезпечує його повноцінний і гармонійний розвиток. Загальновідомо, що танець сприяє фізичному розвитку здобувачів, зміцнює їх опорно-руховий апарат й покращує поставу, формує художньо-пластичні здібності. Це надає йому винятково важливого значення в умовах сучасного інформаційного суспільства, яке все більше «прив'язує» молодь до гаджетів, зумовлюючи її гіподинамію і недостатню фізичну розвиненість.

Здобувачі-хореографи в процесі мистецько-педагогічної підготовки мають збагачувати власний хореографічний досвід з класичного, українського народно-сценічного та сучасного танців; збільшувати фізичне навантаження за рахунок ускладнення виконання окремих елементів, а також вивчення нових, які розширюють обсяг хореографічної лексики і стають підґрунтям для творчої інтерпретації рухів, композиції танцю залежно від індивідуальних особливостей здобувачів.

Водночас, формування індивідуального стилю діяльності балетмейстера вирізняється певними особливостями, зокрема поєднанням інтелектуально-творчої роботи з фізичною. Саме тому його складовими є стиль взаємодії (словесна інтерпретація методики виконання, демонстрація хореографічного елементу, поєднання словесної інтерпретації з демонстрацією тощо) і стиль спілкування (комунікативні особливості балетмейстера в професійній діяльності) [1, с. 109].

Операційно-технологічний компонент моделі містить *змістовий* і *організаційний блоки* і реалізується шляхом поетапного формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії.

Змістовий блок розкриває сам процес формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у єдності двох аспектів підготовки: спеціальної хореографічної та педагогічної, освоєння яких здійснюється на основі механізму формування художньо-творчого досвіду завдяки взаємозв'язку «практика – теорія» та «теорія – практика».

Зокрема, теоретична хореографічна підготовка передбачає вивчення різних методик викладання хореографічних дисциплін (класичного, народно-сценічного, сучасного та інших видів танцю), принципів створення комбінацій, етюдів і танцювальних композицій, засвоєння понятійно-термінологічного апарату, а практична підготовка спрямована на формування виконавських навичок, створення комбінацій, етюдів, малих та великих форм танцювальних композицій.

З опорою на ідеї експериментально-аналітичного навчання вважаємо, що відпрацювання механізму взаємних переходів теорії і практики, зумовлюючи розвиток науково-педагогічного мислення, світогляду та індивідуального стилю як унікального прояву педагогічної майстерності, забезпечує «запуск» процесу професійно-педагогічного саморозвитку, оскільки формує у майбутнього фахівця готовність осмислювати, алгоритмізувати власний досвід, забезпечувати перехід від практики до теорії і навпаки.

Організаційний блок представлений засвоєнням практичних та теоретичних дисциплін і розглядається на прикладі дисциплін професійно орієнтованого циклу,

опанування якого спрямоване на вдосконалення хореографічних знань, умінь та навичок. Вони передбачають особливу форму організації навчальних занять та самоосвітньої діяльності майбутніх викладачів хореографії, зокрема навичок вербального пояснення правильності виконання рухів; організаційних навичок навчання хореографії з урахуванням вікових категорій, рівнів підготовленості здобувачів освіти та їх індивідуальних особливостей; вміння застосовувати на практиці сучасні підходи та методи вдосконалення процесу навчання хореографії; навичок розробки методичного забезпечення (конспекти занять, презентації, єсє, реферати тощо); навичок аналізу власної хореографічно-педагогічної діяльності тощо. Ці знання необхідні для процесу формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у всіх видах освітньої діяльності: навчальної і практичної діяльності (виробничої, педагогічної практик).

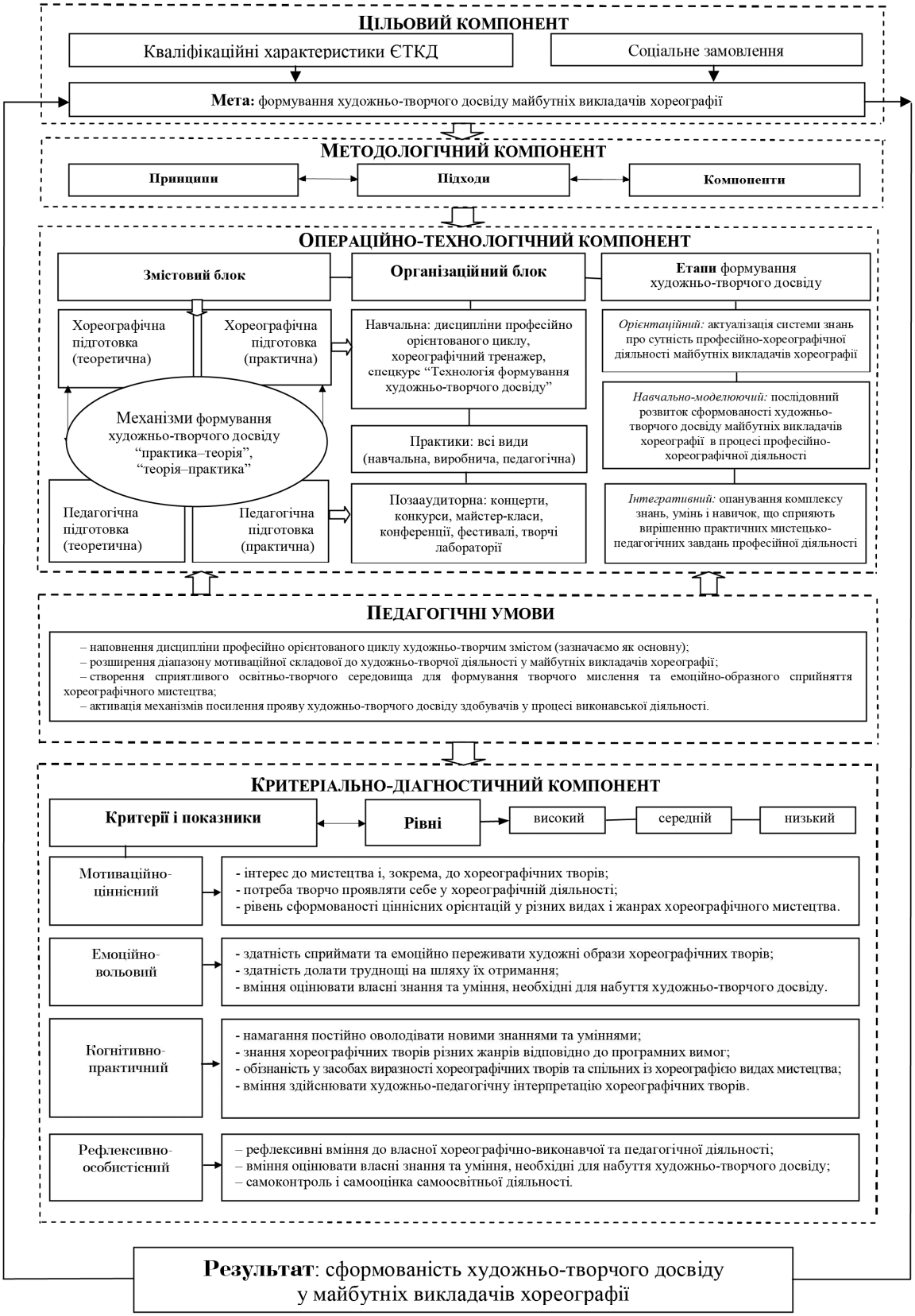

Рис 1.. Модель формування художньо-творчого досвіду майбутнього викладача хореографії у процесі вивчення фахових дисциплін

З метою неперервного процесу формування художньо-творчого досвіду були створені певні умови для підвищення якості професійної підготовки в поза аудиторний

час. Це передбачало участь майбутніх спеціалістів у різних тематичних та святкових заходах і проєктах, враховуючи можливості освітньо-творчого середовища на всіх етапах формування. Процес формування художньо-творчого досвіду передбачав такі етапи: *орієнтаційний, навчально-моделюючий та інтегративний*.

Орієнтаційний етап актуалізував мотивацію у здобувачів мотивації до художньо-творчої діяльності і мав на меті спрямувати майбутніх викладачів хореографії на творчу діяльність, активізувати їх інтерес до здобуття різноманітних знань та виконавських умінь в галузі хореографії, збагатити мистецький тезаурус, розвинути інтерес як інтегративну професійну якість.

Навчально-моделюючий етап має на меті опанування основних методів та принципів формування художньо-творчого досвіду на основі використання сучасних організаційних форм, методів, засобів та технологій навчання, опанування методичними принципами виконання рухів та їх послідовного розвитку від «простого до складного» в контексті музичного супроводу.

Інтегративний етап був спрямований на активний розвиток інтегративних умінь майбутніх педагогів хореографії цілісно вирішувати професійні практичні завдання (пояснювати та показувати рухи, обирати та проєктувати зміст навчальних та постановчих занять, вибирати ефективні методи та прийоми навчання) на основі отриманих знань, умінь та навичок, здатності ефективної організації професійно-хореографічної діяльності. Логіка кожного етапу спрямовувалася на послідовний розвиток компонентів художньо-творчого досвіду та обумовлювалася переходом від теоретичного аспекту сформованості знань до вироблення ефективних способів практичної діяльності, розвитку професійних та особистісних якостей, ціннісного ставлення до професійно-хореографічної діяльності.

Останній, *критеріально-діагностичний* компонент структурно-функціональної моделі досліджуваного феномену виконує діагностичну функцію. Він передбачає аналіз результативності за критеріями, що відповідають виділеним компонентам; виявлення відхилень та їх усунення, порівняти отримані результати з початковим етапом та сформулювати висновки щодо дієвості структурно-функціональної моделі формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії. Наочно розроблена модель представлена на рис. 1.

Висновки. Таким чином, системотвірним ядром структурно-функціональної моделі поетапного формування є виокремлені педагогічні умови, які створюють відповідне освітньо-творче середовище для ефективного формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії. Розроблена структурно-функціональна модель поетапного формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки дала змогу: визначити структуру організації процесу формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії; змістовно наповнити процес формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії новим змістом; вибрати оптимальний діагностичний інструментарій визначення рівнів художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі вивчення фахових дисциплін.

Література:

1. Андрощук Л. М., Куценко С. В. (2015) Теоретичні та методичні засади формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії: монографія. Умань: ФОП Жовтий О. О., 180 с.
2. Бех І. Д. (2012) Особистість у просторі духовного розвитку : навчальний посібник. Київ : Академвидав. 256 с.
3. Благова Т. О. (2010) Особливості професійної підготовки майбутніх учителів-хореографів у системі педагогічної освіти [Електронний ресурс]. Педагогічні науки, Вісник Житомирського державного університету, вип.50, Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/4256/1/vip50_15.pdf
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (2001), К.,Ірпінь: ВТФ "Перун", 1440 с.
5. Голдрич О. С. (2003) Хореографія: посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Львів: Край, 60 с.

6. Гончаренко С. У. (2000) Методика як наука. Шлях освіти. К., № 1. С. 2–6.
7. Дубасенюк О. А., Антонова О. Є. (2017) Методика викладання педагогіки: курс лекцій. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 327 с.
8. Кремень В. Г. (2000) Освіта в Україні: сучасні тенденції і перспективи / Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-український щорічник, вип. 11. Київ – Ченстохова: Вид-во „Віпол", С. 11-30.
9. Кремень В. Г. (2015) Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. Український педагогічний журнал № 1, с. 8-15.
10. Легка С. А. (2003) Українська народна хореографічна культура XX століття: автореф. дис. … канд. істор. наук : 17.00.01. К., 23 с.
11. Максименко В. І. (2024) Формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки: дис. … канд. пед. наук : 13.00.04, К., УДУ імені М. Драгоманова.
12. Ростовський О. Я. (2011) Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 640 с.
13. Сучасне хореографічне мистецтво : підґрунтя, тенденції, перспективи розвитку: навч.-методич, посіб. Львів: СПОЛОМ, 2018. Ч. ІІ. 222 с.
14. Філімонова О. Актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх хореографів. URL : http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1538.
15. Цвєткова Л. Ю. (2005) Методика викладання класичного танцю: підручник. К., Альтепрес, 324 с.
16. Шеремета В. І. (2011) Освітньо-професійна програма підготовки педагогів-хореографів та її практична реалізація. Науковий вісник Ужгородського ун-тету: С.:Педагогіка.Соціальна робота. С. 207–209.
17. Щолокова О. П. (2014) Мистецька освіта у вимірах сучасності: проблеми теорії та практики : монографія / НПУ ім. М. П. Драгоманова. Дніпропетровськ : Адверта, 305 с.
18. Щолокова О. П. (2007) Модернізація фахової мистецької освіти у контексті сучасних гуманістичних ідей. *Науковий часопис, Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти.* К., вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, С. 13-17.
19. Ciechasnovska D. (2012) University teacher readiness to foster students comtetencies of self-directed learning /Education of Tomorrow. From nursery school to the professional activity, Sosnoviec, P. 169 –184

R e f e r n c e s :

1. Androschuk L. M., Kutsenko S. V. (2015) Principia theoretica et methodologica formandi potentiam creativam futuri magistri choreographiae: monographia. Uman: FOP Zhovtyy O. O., 180 p.
2. Bekh I. D. (2012) Persona in Spatio Evolutionis Spiritualis: Liber Scholasticus. Kioviae: Akademvydav256 p.
3. Blagova T. O. (2001) Notae Educationis Professionalis Futurorum Choreographorum in Systemate Educationis Paedagogicae [Fontes Electronicae] / TActa Universitatis Publicae Zhytomyrensis, Fasciculus 50. Series: Scientiae Paedagogicae. Modus accessus: http://eprints.zu.edu.ua/4256/1/vip50_15.pdf
4. Magnum Lexicon Explicativum Linguae Ucrainicae Modernae / Compilatum et Editum a V. T. Busel. K.; Irpin: VTF "Perun", 2001. 1440 p.
5. Goldrych O. S. (2003) Choreographia: Dux ad Fundamenta Artis Choreographicae et Compositionis Saltationis. Leopolis: Kray,160 p.
6. Goncharenko S. U. (2000) Methodologia ut Scientia. Via Educationis. Kiovia, No. 1, p. 2–6.
7. Dubaseniuk O. A., Antonova O. E. (2017) Methodi paedagogiae docendi: cursus lectionum: ed. 2a, addita. Zhytomyr: Domus editoria I. Franko ZhDU, 327 p.
8. Kremen V. G. (2000) Educatio in Ucraina: inclinationes et prospectus moderni // Educatio professionalis: paedagogia et psychologia: annarius Polono-Ucrainus / Curavit I. Zyazyun, N. Nychkalo, T. Levowytskyi, I. Wilsh. Fasciculus 11, Kiovia – Czestochowa: Domus editoria "Vipol", P. 11-30.
9. Kremen V. G.(2015) Quaestiones qualitatis educationis Ucrainicae in contextu mutationum civilizationis modernae. Acta Paedagogica Ucrainica. No. 1. Pp. 8-15.
10. Legka S. A. (2003) Cultura choreographica popularis Ucrainica saeculi XX: summarium auctoris. Dissertatio ... candidatus scientiarum historicarum: 17.00.01. Kiovia, 23 p
11. Maksymenko V. I. (2024) Formatio experientiae artisticae et creativae futurorum magistrorum choreographiae in processu institutionis professionalis: dissertatio... candidatus scientiarum paedagogicarum: 13.00.04, K.
12. Rostovsky O. Y. (2011) Theoria et methodi educationis musicae: manuale docendi et methodicum. Ternopil: liber Bohdan, 640 p.
13. Ars choreographica moderna: origines, inclinationes, prospectus progressionis: manuale docendi et methodicum / editum ab O. Plahotniuk. Leopolis: SPOLOM, 2018. Pars II. 222 p.
14. Filimonova O. Problemata hodierna institutionis professionalis futurorum choreographorum. URL: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1538.

15. Tsvetkova L. Yu. (2005) Methodologia docendi saltationem classicam: liber didacticus. Kioviae: Altepress, 324 p.
16. Sheremeta V. I. (2011) Programma educationale et professionale ad magistros-choreographos instituendos et eius implementatio practica. Acta Scientifica Universitatis Uzhgorodensis: Series: Paedagogia. Opus Sociale, P. 207–209.
17. Shchelokova O. P. (2014) Educatio artis in dimensionibus modernitatis: problemata theoriae et praxis: monographia / Universitas Paedagogica Nationalis nomine M. P. Dragomanov. Dnipropetrovsk: Adverta, 305 p.
18. Shchelokova O. P. (2007) Modernatio educationis artis professionalis in contextu idearum humanisticarum modernarum. Acta scientifica nomine M. P. Dragomanov. S. 14. Theoria et methodi educationis artis. Kioviae: Domus Editoria NPU nomine M. P. Dragomanov, P. 13.
19. Ciechasnovska D. (2012) University teacher readiness to foster students comtetencies of self-directed learning /Education of Tomorrow. From nursery school to the professional activity, Sosnoviec, P. 169 –184

Vira Maksymenko, Liliia Savchenko, Anna Syriakova. Structural and functional model of the phased formation of artistic and creative experience of future choreography teachers.

The article considers the problem of preparing future choreography teachers for professional choreographic activities and for the formation of their artistic and creative experience as a holistic, complex, continuous and phased process. A structural and functional model of the phased formation of the artistic and creative experience of future choreography teachers in the process of professional training has been developed, and its mutually coordinated components have been described. The structure of the formation of the artistic and creative experience of future choreography teachers is also substantiated as a set of interrelated components: motivational, emotional, cognitive and reflective, which complement the theory of artistic and pedagogical education.

Keywords*: structural-functional model, future choreography teachers, phased formation of artistic and creative experience.*